

PK-YRITYSTEN SUHDANNE- JA RAHOITUSTILANNE

1 JOHDANTO JA YHTEENVETO¹

Suomen Yrittäjät teki suhdanne- ja rahoitustilannetta luotaavan pikakyselyn lokakuussa (20.–22.10.) 2008. Kysely lähetettiin 14 000 satunnaisesti poimitulle Suomen Yrittäjien jäsenyritykselle. Kyselyyn vastasi noin 2 800 yrityksen edustajat. Vastaajien rakenne vastaa hyvin Suomen pk-yritysrakennetta sekä samalla Suomen Yrittäjien ja Finnvera Oyj:n tekemän Pk-yritysbaremetrin vastaajien rakennetta.

Vastaajajoukon näkemyksiä voi verrata hyvin edellä kuvatun perusteella kevään ja syksyn Pk-yritysbaremetrin tuloksiin. Viesti on selvä: suhdannenäkemys on heikentynyt edelleen selvästi syksyn Pk-yritysbaremetristakin. Heikkeneminen on ollut yleisesti ottaen samaa tasoa kuin kevään (kerätty tammikuussa) ja syksyn (kerätty heinä-elokuussa) Pk-yritysbaremetrien välillä. Suhdanneodotukset eivät ole olleet näin alhaalla sitten vuosien 1990–1993.

Pk-yritysten suhdannenäkymät ovat heikentyneet edelleen selvästi syksyn aikana. Saldoluku on nyt -12, kun syksyn Pk-yritysbaremetrissa saldoluku oli vielä +6. Edellisen kerran saldoluku oli negatiivinen vuosina 1990–1993 Pk-yritysbaremetrissa. Kuitenkin pk-yrityksistä 54 prosenttia odottaa suhdanteiden pysyvän suunnilleen ennallaan oman yrityksensä kannalta. Vastaajista 29 prosenttia ennakoii yleisen suhdanteen heikkenevän merkittävämmiin.

Pk-yritysten liikevaihto-odotukset ovat laskeneet selvästi. Saldoluku on alentunut 18 yksikköä. Saldoluku on +18 oltuaan +36 keskimäärin. Vastaajista 42 prosenttia odottaa yrityksensä liikevaihdon olevan korkeampi vuoden päästä ja 24 prosenttia uskoo tämän olevan matalampi.

Yritysten investointiodotukset ovat heikentyneet edelleen. Saldoluku -20 on laskenut 22 yksiköllä. Se on selkeästi alle keskimääräisen, +11, saldoluvin. Erityisesti ennallaan säilymistä odottavien osuus on laskenut (27 prosenttiyksikköä), kun taas laskua ennakoivien osuus on noussut vastaavasti.

Pk-yrityksistä 20 prosenttia uskoo lisäävänsä henkilöstöään seuraavan vuoden aikana. Vastaajista 23 prosenttia ennakoii henkilöstön vähenemistä. Saldoluku, -3, on laskenut 11 yksikköä syksyn Pk-yritysbaremetrista henkilöstön laskuun uskovien osuuden noustua 15 prosenttiyksikköä. Saldoluku on ollut keskimäärin +18. Vastaajista 57 prosenttia odottaa henkilöstömäärän säilyvän ennallaan.

Seuraavan vuoden aikana ulkoista rahoitusta aikoo hankkia 20 prosenttia pk-yrityksistä. Yrityksistä 32 prosenttia on ottanut ulkoista rahoitusta viimeisen vuoden aikana. Ulkoista rahoitusta viimeisen vuoden aikana ottaneista reilu puolet on havainnut kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden muutosten vaikutuksia omassa rahoituksessaan. Vaikutuksia havainneista 69 prosentin mukaan rahoituksen hinnan marginaali on noussut. Vakuusvaatimukset ovat kiristyneet 34 prosentin mukaan ja rahoituksen yleinen saatavuus on heikentynyt 24 prosentin mukaan. Syksyn Pk-yritysbaremetriin verrattuna näyttäisi erityisesti rahoituksen saatavuus heikentyneen, mutta myös vakuusvaatimukset näyttäisivät kiristyneen.

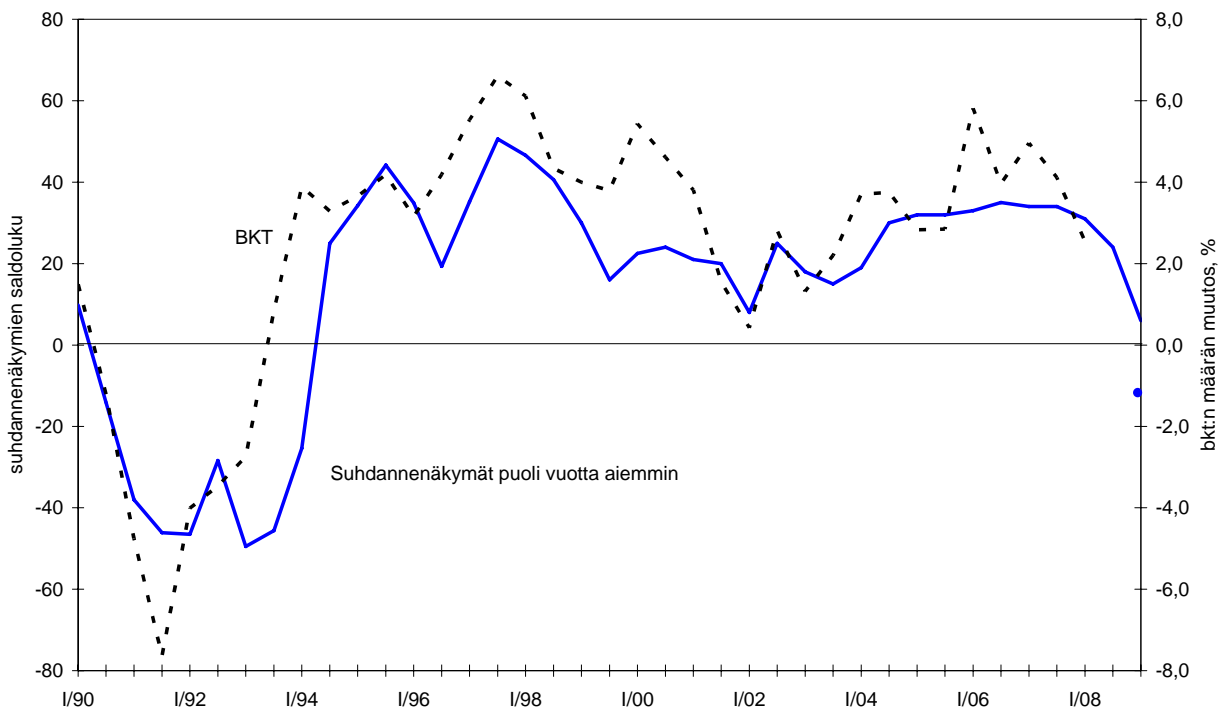
Pk-yrityksistä noin puolella on lainaa rahoituslaitoksista. Lainarahoitusta omaavista pk-yrityksistä 14 prosenttia ilmoittaa, että jokin rahoituksen lähteistä eli ts. pankeista on ilmoittanut yksipuolisesti marginaalien nostosta viime kuukausien aikana.

¹ Tiivistelmän kyselyn tuloksista on koontanut ekonomisti Harri Hietala, Suomen Yrittäjät.

2 SUHDANTEET

2.1 YLEISET SUHDANNENÄKYMÄT

Pk-yritysten suhdannenäkymät ovat heikentyneet edelleen selvästi syksyn aikana. Saldoluku on nyt -12, kun syksyn Pk-yritysbarometrissa saldoluku oli vielä +6.² Suhdanneodotusten saldoluku on siten laskenut 18 yksikköä. Edellisen kerran saldoluku oli negatiivinen vuosina 1990–1993 Pk-yritysbarometrissa. Saldoluku on ollut keskimäärin +16 viimeisen reilun 20 vuoden aikana. Kuitenkin pk-yrityksistä 54 prosenttia odottaa suhdanteiden pysyvän sunnilleen ennallaan oman yrityksensä kannalta. Vastaajista 29 prosenttia ennakoii yleisen suhdanteen heikkenevän merkittävämmiin. Kun suhdanteiden paranemista odottavien osuus on laskenut 6 prosenttiyksiköllä, heikkenemistä odottavien määrä on noussut 11 yksikköä syksyn Pk-yritysbarometrissa.

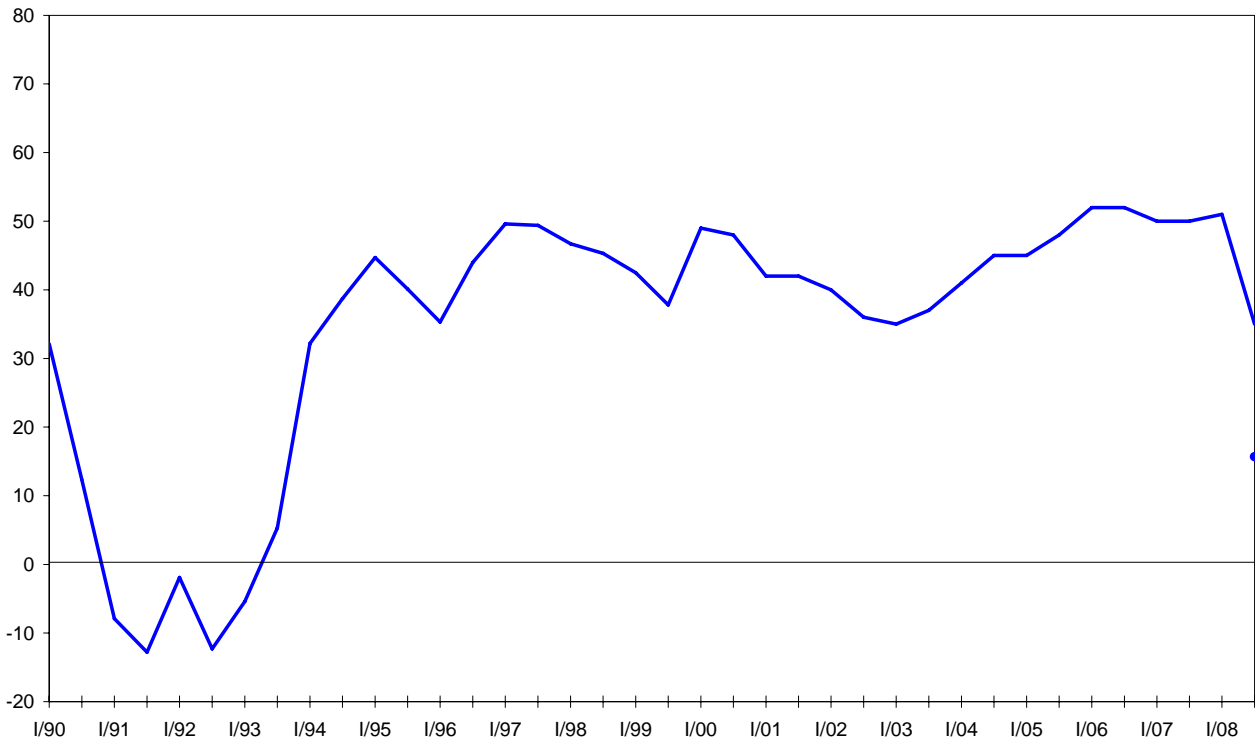
Toimialoittain tarkasteltuna palveluissa suhdannenäkymät ovat muita toimialoja vahvemmat (-4). Odotukset ovat heikoimmat rakentamisessa (-21). Suhdannenäkymät ovat heikentyneet kauttaaltaan niin kevään kuin syksyn Pk-yritysbarometrissäkin. Palveluissa saldoluku on laskenut hieman vähemmän kuin muilla toimialoilla (noin 15 yksikköä) ja rakentamisessa puolestaan enemmän (noin 25 yksikköä) – muilla aloilla noin 20 yksikköä. Rakentamisessa jo keväällä, muita aloja aiemmin, alkanut heikkeneminen odotuksissa on siis jatkunut edelleen voimakkaana.

Pk-yrityksistä puolet arvioi kysyntänsä säilyneen ennallaan viimeisen kuukauden aikana. Kysynnän katsoo kasvaneen 21 prosenttia ja laskeneen 29 prosenttia. Toimialojen välillä ei ole kovin merkittäviä eroja. Palveluissa kysyntä on laskenut hieman muuta harvemman kohdalla ja yli puolen kohdalla säilynyt entisellään. Palveluissa ja teollisuudessa kysyntä on kasvanut reilun viidenneksen kohdalla, kun rakentamisessa ja kaupassa osuus on 17–18 prosenttia. Teollisuudessa muita aloja harvempi yritys katsoo kysynnän säilyneen muuttumattomana, vaan myös kysynnän laskua kohdanneita on rakentamisen tavoin hieman enemmän (36 prosenttia).

² Kuvioissa käyrät kuvaavat Suomen Yrittäjien ja Finnvera Oyj:n Pk-yritysbarometrin saldolukujen kehitystä. Tämän suhdannekyselyn saldoluut on merkitty pisteillä syksyn 2008 (viimeisimmän ajankohdan) kohdalle.

2.2 LIIKEVAIHTO

Pk-yritysten liikevaihto-odotukset ovat laskeneet selvästi. Saldoluku on alentunut 18 yksikköä – yleisen suhdannenäkymän tavoin. Saldoluku on +18 oltuaan +36 keskimäärin. Vastanneista 42 prosenttia odottaa yrityksensä liikevaihdon olevan korkeampi vuoden päästä ja 24 prosenttia uskoo liikevaihtonsa olevan matalampi. Liikevaihdon kasvua odottavien osuus on laskenut vain hieman syksyn Pk-yritysbarometrissa. Sen sijaan liikevaihdon laskuun uskovien osuus on kaksinkertaistunut.

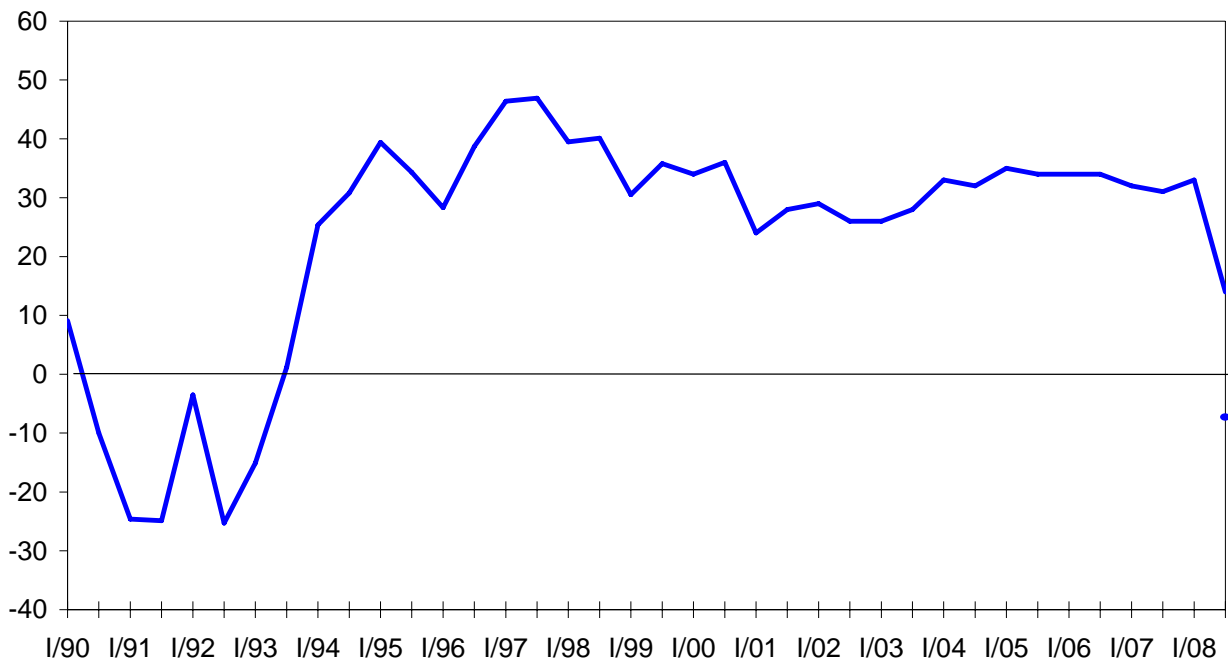

Palveluiden liikevaihto-odotukset ovat hieman muita toimialoja vahvemmat, +24. Rakentamisessa liikevaihdon kasvuodotukset ovat muista toimialoista poiketen negatiiviset, -10. Rakentamisessa odotukset ovat alentuneet kevään ja syksyn Pk-yritysbarometrien laskusta huolimatta edelleen muita toimialoja enemmän. Lisäksi teollisuudessa saldoluku on laskenut hieman muita toimialoja enemmän.

2.3 KANNATTAVUUS

Pk-yritysten kannattavuusodotukset ovat laskeneet edelleen voimakkaasti. Vastaaajista 24 prosenttia odottaa kannattavuutensa paranevan ja 31 prosenttia heikkenevän. Saldoluku -7 on laskenut 21 yksiköllä syksyn Pk-yritysbarometrissa laskettuaan saman verran tällöin kevästä. Se on selkeästi keskimääräisen saldoluvin, +24, alapuolella oltuaan vielä keväällä 10 yksikköä yläpuolella. Toki edelleen 44 prosenttia vastaaajista odottaa kannattavuutensa säilyvän entisellä tasollaan.

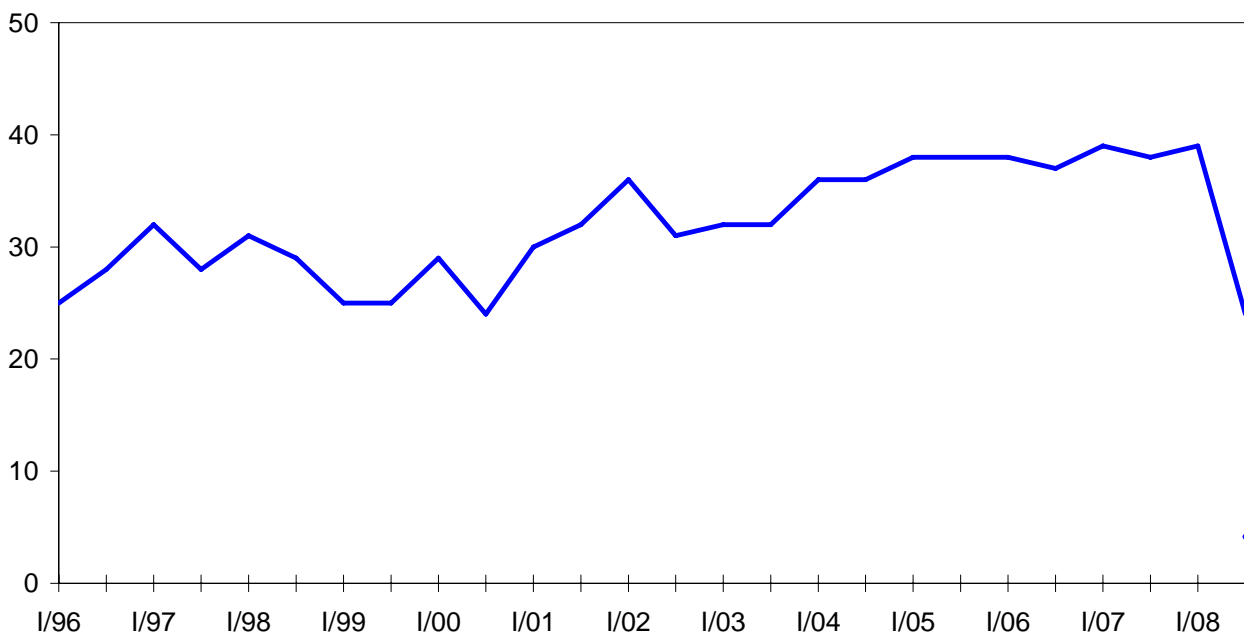
Rakentamisessa odotukset kannattavuuden suhteen ovat muita toimialoja matalammat, -26. Odotukset kannattavuuden paranemisesta ovat myös laskeneet kevään ja syksyn Pk-yritysbarometreista muita aloja enemmän teollisuuden ohella.

2.4 VAKAVARAISUUS

Odotusten laskiessa liikevaihdon ja kannattavuuden suhteen myös vakavaraisuuden saldoluku on alentunut 20 yksikköä. Saldoluku on nyt +4 keskimääräisen saldoluvun ollessa +32. Pk-yrityksistä 23 prosenttia odottaa vakavaraisuutensa olevan parempi vuoden kuluttua ja 19 prosenttia vastaajista ennakoivat sen olevan heikompi. Toki valtaosa, 58 prosenttia, odottaa siten kannattavuutensa säilyvän entisellään.

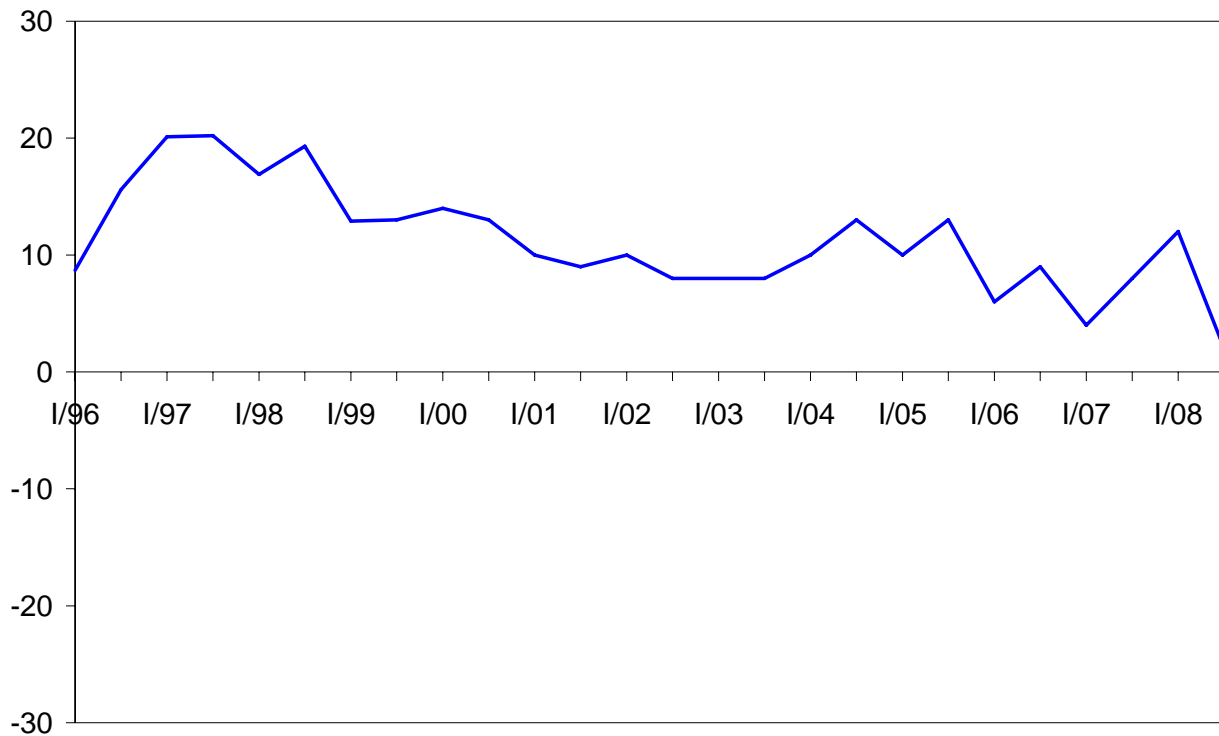
Vakavaraisuuden suhteen odotukset ovat rakentamisessa muita aloja heikommät, -8. Odotukset kannattavuuden suhteen ovat laskeneet muita aloja hieman vähemmän palveluissa.

2.5 INVESTOINNIT

Pk-yritysten investointiodotukset ovat heikentyneet niin ikään edelleen. Saldoluku, -20, on laskenut 22 yksiköllä. Se on selkeästi alle keskimääräisen, +11, saldoluvin. Erityisesti ennallaan säilymistä odottavien osuus on laskenut (27 prosenttiyksikköä), kun taas laskua ennakoivien osuus on noussut vastaavasti.

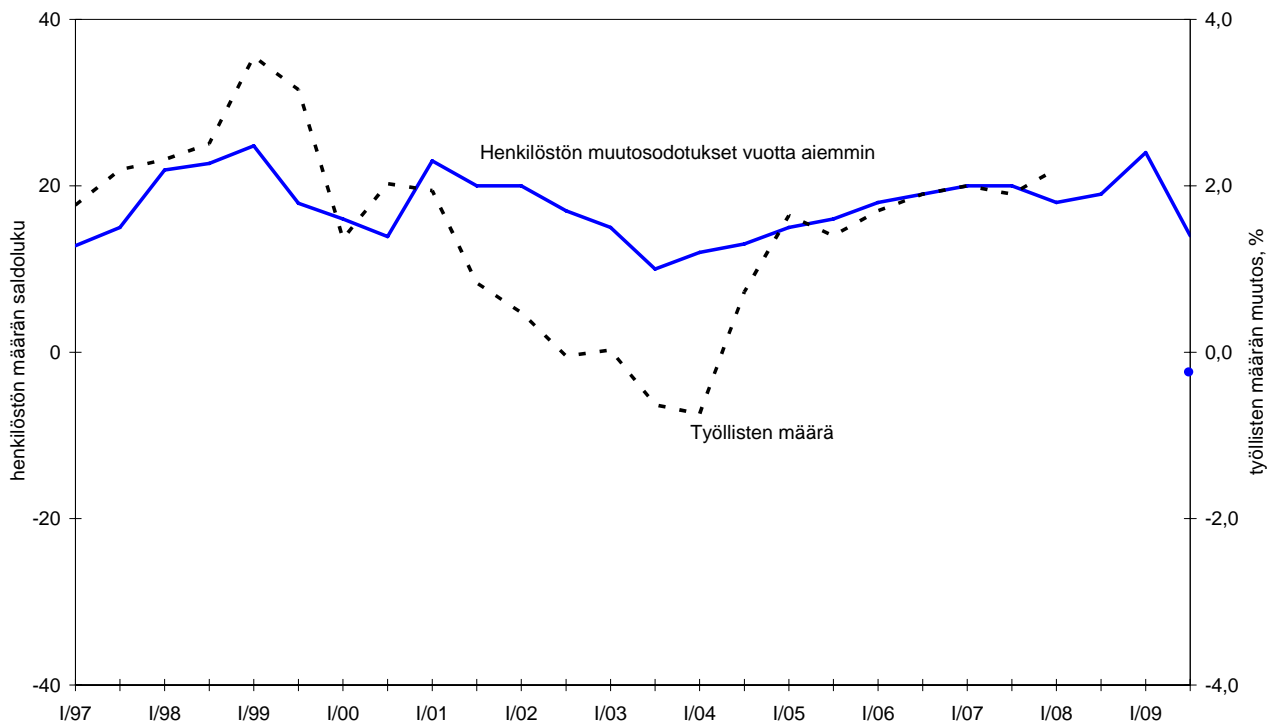
Odotukset investointien kasvusta ovat laskeneet muita aloja hieman vähemmän kaupassa ja palveluissa. Odotukset ovat hieman muita aloja heikkomat rakentamisessa, -24.

2.6 HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ

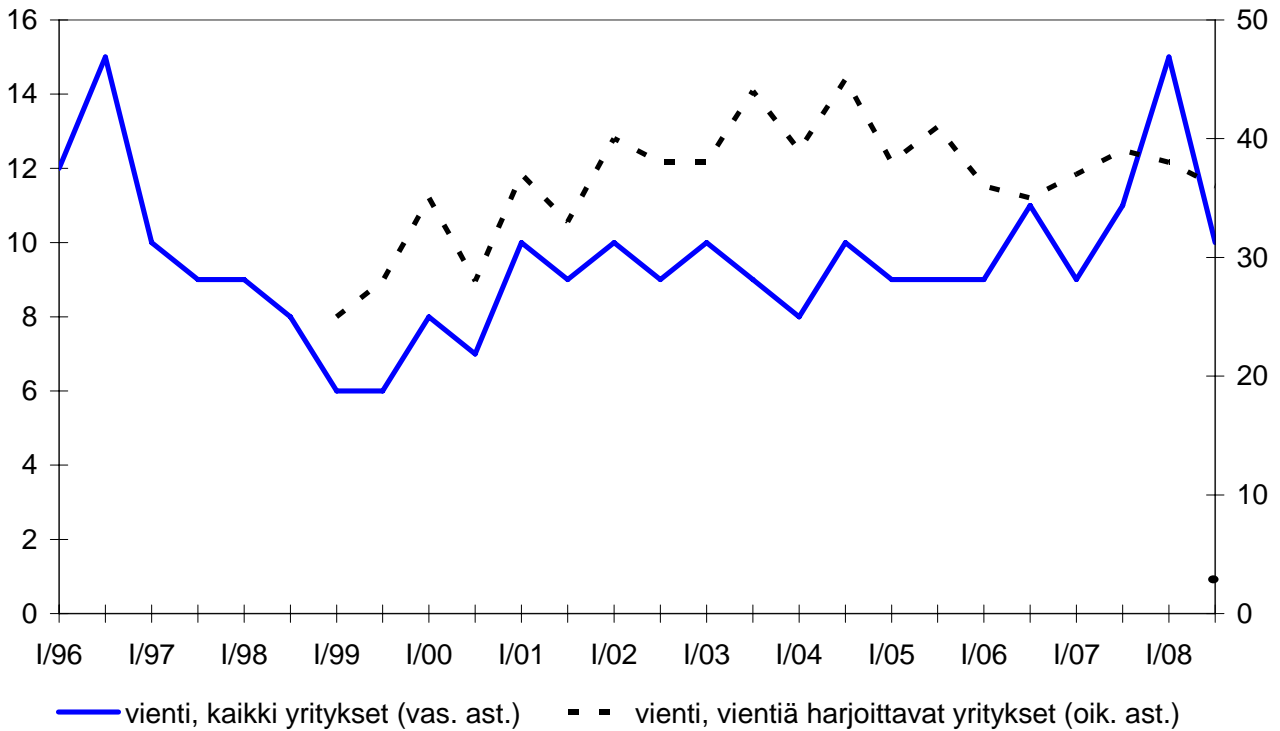
Pk-yrityksistä 20 prosenttia uskoo lisäävänsä henkilöstöään seuraavan vuoden aikana. Vastaajista 23 prosenttia ennakoii henkilöstön vähenemistä. Saldoluku, -3, on laskenut 11 yksikköä syksyn Pk-yritysbarometrista henkilöstön laskuun uskovien osuuden noustua 15 prosenttiyksikköä. Saldoluku on ollut keskimäärin +18. Vastaajista 57 prosenttia odottaa henkilöstömäärän säilyvän ennallaan. Siten pk-yritysten luottamus henkilöstön kasvuun on kääntynyt syksyn aikana korkeintaankin henkilöstön säilymiseen.

Työllisyysnäkymät ovat hieman muita paremmat palveluissa. Saldoluku on -1. Rakentamisessa saldoluku on heikoin, -9. Muutos on kaikilla toimialoilla suunnilleen samansuuruinen.

2.7 VIENTI

Pk-yritysten vientiodotukset laskivat hieman syksyn Pk-yritysbarometrissa keväästä. Odotukset ovat nyt kuitenkin laskeneet selvästi. Saldoluku on -9 kaikkien yritysten osalta. Tämä on selvästi alle keskimääräisen saldoluvin oltuaan vielä syksyn barometrissa keskimääräisellä tasolla, +10. Vientiodotukset ovat muita heikkomat rakentamisessa. Teollisuudessa odotukset ovat puolestaan hieman paremmat kuin muilla aloilla.

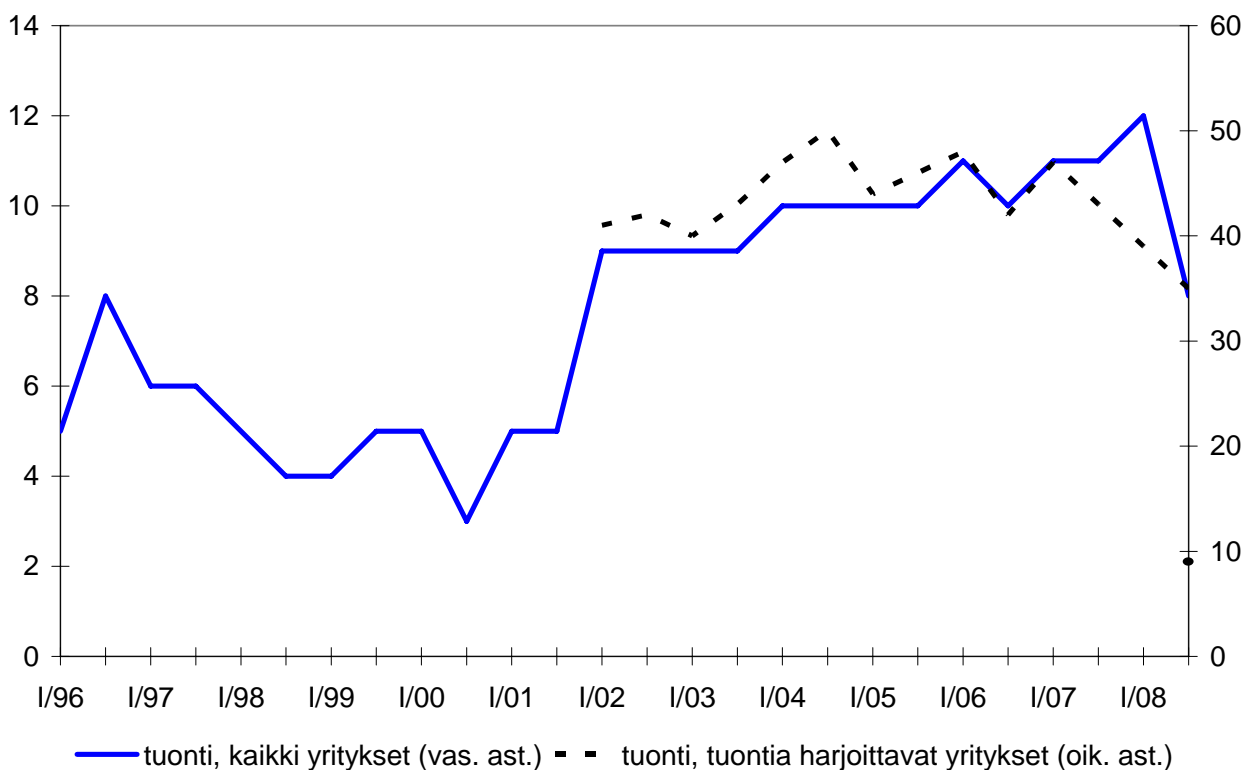

Vientiä harjoittavien pk-yritysten odotukset olivat lähes keväisellä tasollaan syksyn barometrissa. Nyt saldoluku on kuitenkin laskenut 33 yksikköä. Saldoluku +3 on selvästi alle keskimääräisen tasonsa, +35.

2.8 TUONTI

Pk-yritysten tuontiodotusten saldoluku on laskenut 17 yksikköä tasolle -9. Saldoluku on ollut keskimäärin +7. Tuontiodotukset ovat niin ikään heikoimmat rakentamisessa, kun taas kaupassa odotukset ovat muita aloja paremmat.

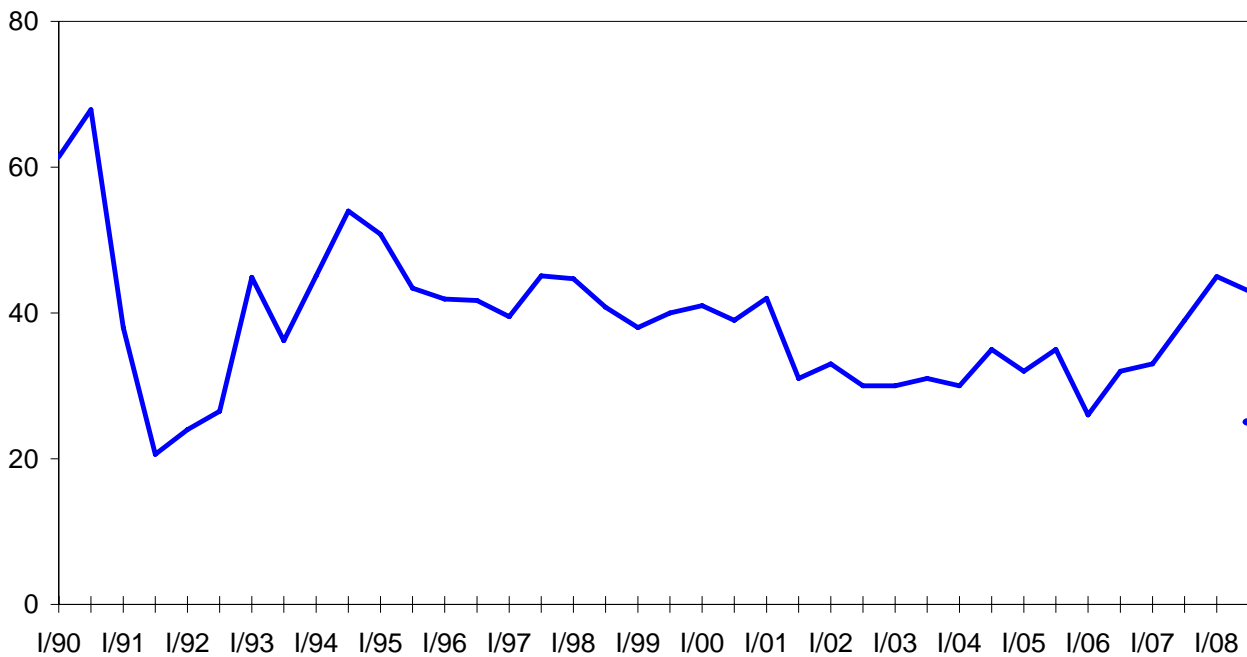
Tuontitoimintaa harjoittavista yrityksistä 32 prosenttia odottaa tuonnin arvon kasvavan. Yrityksistä 22 prosenttia ennakoi tuonnin supistuvan. Saldoluku on +9. Tuonnin supistumista odottavien yritysten osuus on hieman noussut toistakymmentä prosenttiyksikköä, kun taas tuonnin kasvua ennakoivien osuus on laskenut toistakymmentä yksikköä.

2.9 TUOTANTOKUSTANNUKSET

Odotukset tuotantokustannusten noususta ovat laskeneet säilyttyään vielä syksyn Pk-yritysbarometrissa keväisellä ja hieman keskimääräistä korkeammalla tasollaan. Saldoluku +25 on laskenut 18 yksikköä. Vastaajista 38 prosenttia odottaa kustannusten nousevan ja 13 prosenttia odottaa kustannusten laskevan. Erityisesti kustannusten nousua ennakoivien osuus on laskenut erityisesti ennallaan säilymistä ennakoivien osuuden noustessa.

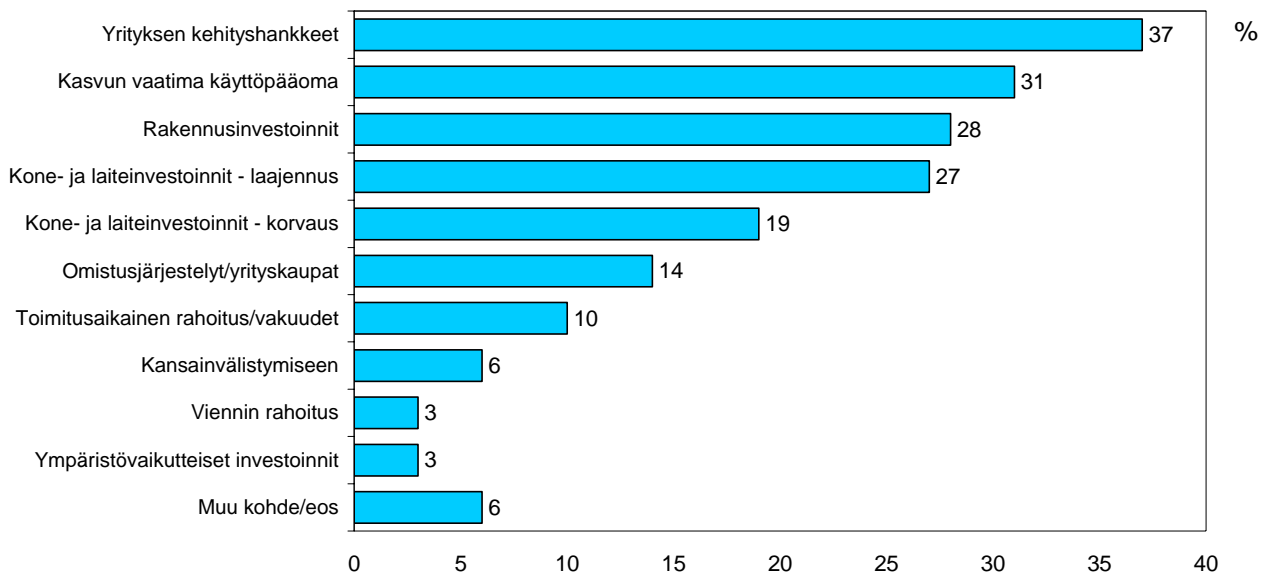
Saldoluku on hieman korkeampi palveluissa. Odotukset tuotantokustannusten noususta ovat laskeneet erityisesti rakentamisessa, jossa odotukset olivat laskussa jo syksyn Pk-yritysbarometrissa. Alalla on jopa enemmän niitä, jotka uskovat kustannusten laskuun kuin kustannusten nousuun.

3 ULKOINEN RAHOITUS

Seuraavan vuoden aikana ulkoista rahoitusta aikoo hankkia 20 prosenttia pk-yrityksistä. Tämä osuus on käytännössä sama kuin syksyn Pk-yritysbarometrissa (22 prosenttia). Ulkoisen rahoituksen hankkimista suunnitellaan erityisesti teollisuudessa. Kevään Pk-yritysbarometrissa vielä 30 prosenttia arvioi ottavansa ulkoista rahoitusta. Erityisesti rakentamisessa ulkoisen rahoituksen kysynnän on arvioitu laskevan kevääseen verrattuna tässä kyselyssä ja syksyn Pk-yritysbarometrissa. Voimakkaasti kasvuhakuisista yrityksistä rahoitusta aikoo ottaa 44 prosenttia seuraavan vuoden aikana. Keskisuurista yrityksistä rahoitusta aikoo ottaa lähes puolet, kun taas pienistä rahoitusta ennakoivat ottavansa noin 30 prosenttia ja mikroyrityksistä vajaa 20 prosenttia.

Useimmiten uutta ulkoista rahoitusta aiotaan hakea käyttöpääomaksi, yrityksen kehityshankkeisiin, kone- ja laiteinvestointeihin sekä rakennusinvestointeihin. Yritysten omistusjärjestelyihin sekä toimitusaikaiseksi rahoitukseksi ja vakuuksiksi ulkoista rahoitusta aiotaan ottaa melko yleisesti.

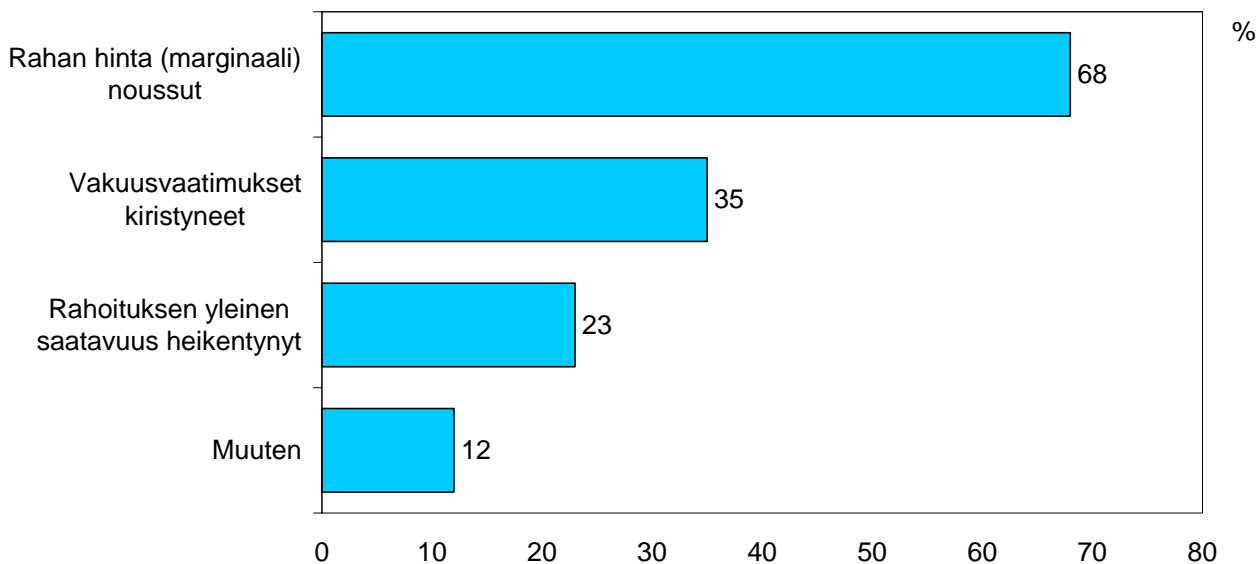
Pk-yrityksistä 32 prosenttia on ottanut ulkoista rahoitusta viimeisen vuoden aikana. Myös tämä osuus on käytännössä sama kuin syksyn Pk-yritysbarometrissa (31 prosenttia). Teollisuudessa rahoitusta on otettu 41 prosentissa yrityksistä ja rakentamisessa 36 prosentissa – muiden toimialojen osuuden ollessa 28–33 prosenttia. Rahoitusta on otettu hieman aiempaa useammassa rakentamisen pk-yrityksessä.

Mikroyrityksistä vajaa 30 prosenttia on ottanut rahoitusta viimeisen vuoden aikana, kun taas pienistä ja keskisuurista noin 40 prosenttia on ottanut ulkoista rahoitusta. Nuorista, viimeisen viiden vuoden aikana toimintansa aloittaneista, yrityksistä 38 prosenttia on ottanut ulkoista rahoitusta – näitä vanhemmista yrityksistä 28–29 prosentin otettua rahoitusta. Voimakkaasti kasvuhakuisista yrityksistä yli puolet on ottanut ulkoista rahoitusta viimeisen vuoden aikana.

Ulkoista rahoitusta viimeisen vuoden aikana ottaneista 47 prosenttia ei ole havainnut kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden muutosten vaikutuksia omassa rahoituksessaan. Erittäin tai melko vähäisiä vaikutuksia on huomannut 42 prosenttia. Erittäin tai melko suuria vaikutuksia on huomannut 11 prosenttia. Keskisuuret (10 prosenttia ei lainkaan) ja teollisuusyritykset (40 prosenttia ei lainkaan) ovat muita useammin havainneet vaikutuksia.

Vaikutuksia havainneista 69 prosentin mukaan rahoituksen hinnan marginaali on noussut. Vakuusvaatimukset ovat kiristyneet 34 prosentin mukaan ja rahoituksen yleinen saatavuus on heikentynyt 24 prosentin mukaan. Syksyn Pk-yritysbarometriin verrattuna näyttäisi erityisesti rahoituksen saatavuus heikentyneen, mutta myös

vakuusvaatimukset näyttäisivät kiristyneen. Keskisuurissa yrityksissä muita useammin koetaan rahoituksen saatavuuden heikentyneen ja marginaalien eli rahoituksen hinnan nousseen, kun taas pienemmissä yrityksissä koetaan erityisesti rahoituksen vakuusvaatimusten kiristyneen.

Pk-yrityksistä noin puolella on lainaa rahoituslaitoksista. Muita toimialoja useammalla teollisuusyrityksellä on lainaa (65 %). Voimakkaasti kasvuhakuisista 60 prosentilla on lainaa. Mikroyrityksistä lainaa on 49 prosentilla, pienistä reilulla 60 prosentilla ja keskisuurista 68 prosentilla.

Laina rahoitusta omaavista pk-yrityksistä 14 prosenttia ilmoittaa, että jokin rahoituksen lähteistä eli ts. pankeista on ilmoittanut yksipuolisesti marginaalien nostosta viime kuukausien aikana. Vastaajista 4 prosenttia katsoo, että jokin rahoituksen lähteistä on edellyttänyt yksipuolisesti lisävakuuksia. Aivan yksittäisten vastaajien kohdalla on tapahtunut lainojen yksipuolisia irtisanomisia viime kuukausien aikana.

Julkaisija:

Suomen Yrittäjät
Mannerheimintie 76 A
PL 999, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 229 221
Faksi (09) 2292 2980
toimisto@yrittajat.fi
www.yrittajat.fi